

ARTIKEL VAN VAN PRAAG GEBRUIKT BIJ EINDEXAMEN FILOSOFIE

Op 19 juni 1981 is met instemming van de auteur een „ingedikte” versie van Jaap van Praags afscheidskollege (levensovertuiging, filosofie en wetenschap”) gebruikt voor het schriftelijk eindexamen filosofie van het voorbereidend wetenschappelijk onderwijs (VWO).

Daarbij werden de volgende vragen gesteld, die „met argumenten gestaafd” en wel bij voorkeur met niet meer dan 150 woorden moesten worden beantwoord:

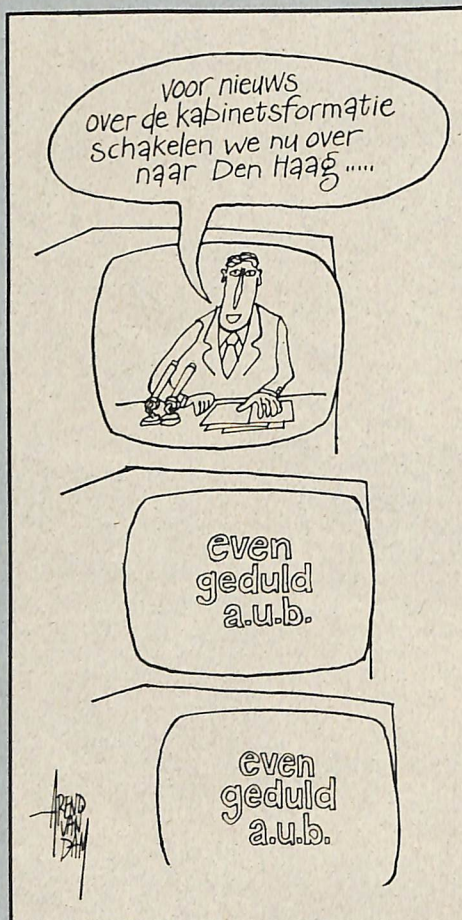
1. Geef in je eigen woorden de opvattingen van de verhoudingen van zijn en werkelijkheid weer die Van Praag respectievelijk aan Schillebeeckx en aan zichzelf toeschrijft en maak duidelijk met welke tegenstelling uit de geschiedenis van de filosofie de tegenstelling tussen de opvattingen van Schillebeeckx en Van Praag vergelijkbaar is.
2. Wat betekent binnen het betoog van Van Praag een hypothese en een vooronderstelling en in hoeverre stemt het gebruik van de termen hier overeen met het traditionele woordgebruik?
3. De schrijver stelt in de regels 40-41: „de filosofische stelsels onderscheiden zich ten aanzien van de grondslagen niet van levensovertuigingen”. Acht je dit standpunt juist of onjuist?
4. Wat verstaat Habermas onder een universele macht-loze discussie en wat beoogt hij daarmee?
5. Wat verstaat men onder de term skepticisme? In hoeverre kun je Van Praag als een sceptikus beschouwen en in hoeverre niet?
6. Vat in een enkele zin de inhoud van het betoog ten aanzien van levensovertuiging, filosofie en wetenschap samen. Wat vind je van de argumentatie?

Op dit moment zijn nog geen resultaten of reacties bekend, maar dit posthume eerbewijs aan de filosoof Van Praag verdient onder aandacht van de lezers van de „Humanist” te worden gebracht. Het zal bekend zijn dat er na de invoering van de mammoetwet een aantal, helaas een nog beperkt aantal, scholen de mogelijkheid geopend heeft op het eindexamen filosofie als keuzevak te nemen. Dit is een belangwekkend experiment dat vooral beoogt de aanstaande burgers van een democratische samenleving tot kritisch en zelfstandig denken te brengen, een ideaal dat dicht staat bij hetgeen waarvoor humanisten zich inzetten en daarom ook van humanistische zijde alle steun verdient. (MF)

UNESCO-FILMS BESCHIKBAAR

Niet bij alle afdelingen van het Humanistisch Verbond is het bekend, dat de UNESCO vele belangwekkende films en dia's aan belangstellende verenigingen leent, waarbij slechts de verzendkosten vergoed behoeven te worden.

Het adres: UNESCO-centrum Nederland, Oranje Nassaulaan 5, 1075 AH Amsterdam, tel. 020 - 730100. (P.K.)

HOM: LIJST VAN LANDEN WAAR MENSENRECHTEN ERGST WORDEN GESCHONDEN

Tegen welke regimes moeten we in de eerste plaats de strijd aanbinden als we willen opkomen voor mensenrechten? Op deze vraag blijven ook vaak de mensen die zich met overtuiging inzetten voor de zaak van de mensenrechten, een duidelijk antwoord schuldig. Amnesty geeft op deze vraag een duidelijk en principiële antwoord: zij klaagt konsekwent schendingen van

politieke en burgerlijke mensenrechten overal ter wereld aan. En Amnesty konstateert dat in een erg groot aantal landen mensenrechten worden geschonden. Sommigen gebruiken dit dan als argument dat er toch geen beginnen meer aan is.

Er zijn ook mensen die mensenrechten gebruiken om lucht te geven aan hun selectieve verontwaardiging. Zo kunnen we de Amerikaanse regering niet ontzeggen een gerichte kijk op mensenrechtenbeleid uit te dragen. Veel ophef wordt gemaakt van schendingen van mensenrechten in linkse dictaturen, terwijl de directe medeplichtigheid aan schending van mensenrechten in El Salvador en andere rechtse dictaturen wordt verdoezeld of goedgepraat. Een dergelijke houding heeft uiteraard geen enkele geloofwaardigheid en heeft ook niets te maken met een werkelijke zorg om de mensenrechten.

Het HOM wil deze moeilijkheden niet uit de weg gaan en in het komende jaar proberen antwoord te geven op de bovengestelde vraag door een lijst samen te stellen van landen waar het mensenrechtenbeleid (niet alleen voor de regering en politieke partijen maar ook voor bijvoorbeeld ondernemingen en sportorganisaties) zich met prioriteit op moet richten. Daarvoor gaan we de mensenrechtensituatie in verschillende landen onderzoeken om een samenhangend beeld te krijgen van de situatie. Tevens willen we onderzoeken hoe de slachtoffers van schending van mensenrechten zelf voor hun rechten opkomen.

Vanaf september starten we met verschillende groepen in het land.

Elke groep kan zich richten op een verschillend land of regio. In het afgelopen jaar zijn er al verschillende groepen gevormd rond het discussieproject „Nederland en de mensenrechten in de derde wereld”.

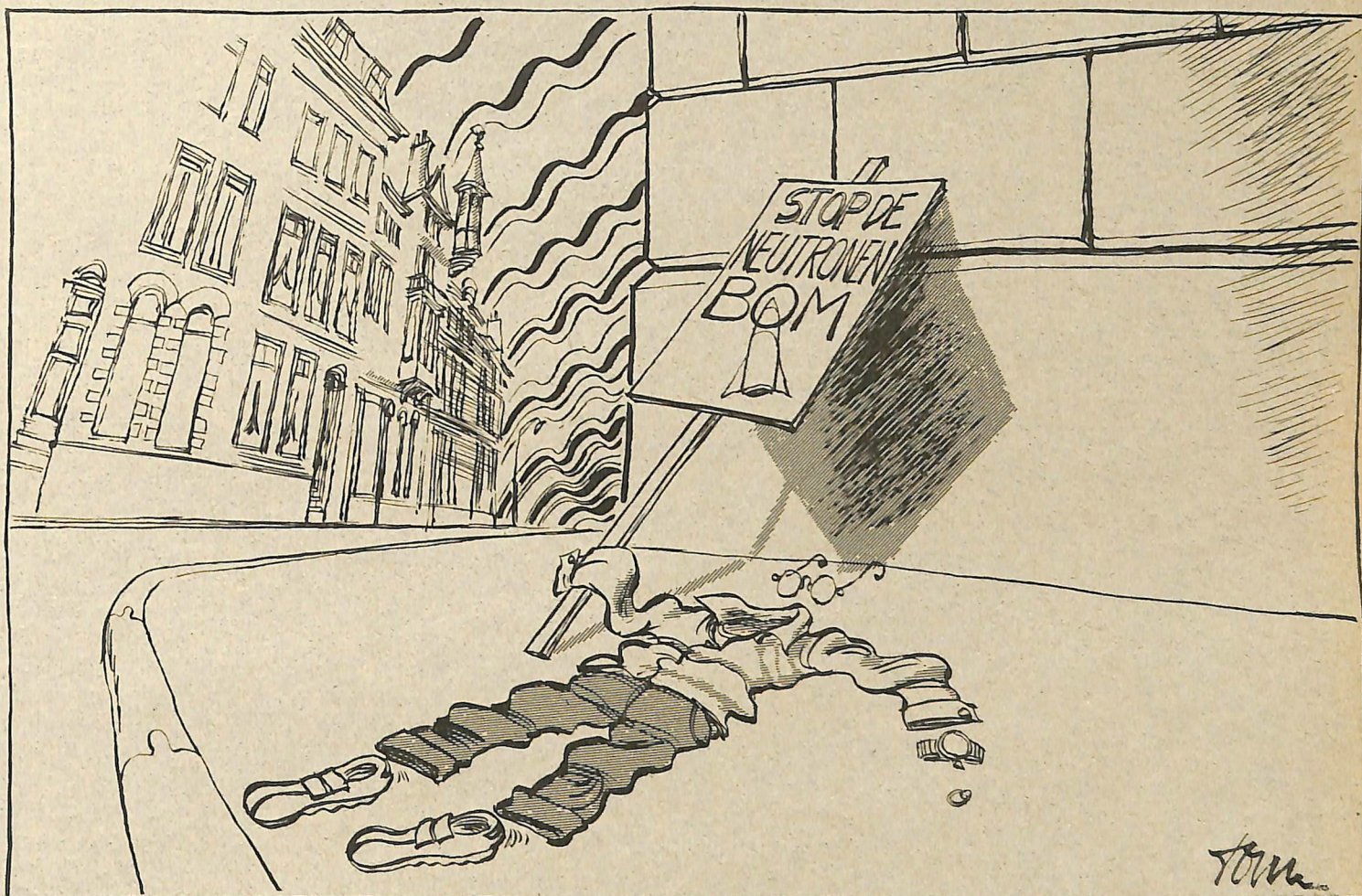
Maar ook nieuwe groepen kunnen vanaf september aan de activiteiten deelnemen. Het is de bedoeling dat de groepen ook het volgende voorjaar aan het project blijven deelnemen. Vanaf januari 1982 wil het HOM samen met deze groepen bekijken met welke middelen het meest effectief acties kunnen worden ondernomen tegen regimes die de mensenrechten op de ernstigste en grofst wijze schenden.

Geïnteresseerden kunnen contact opnemen met het secretariaat van het HOM (tel. 070-636907) voor nadere informatie en ze kunnen het informatie-materiaal opvragen voor de landelijke introductiedag op 26 september a.s. Tenslotte kunt u het HOM ook financieel steunen in zijn activiteiten door zich op te geven als donateur van het HOM. Dit kunt u doen door overmaking van minimaal f 12,50 op giro 716.000 tnv HIVOS Den Haag m.v.v. „donatie HOM”. U krijgt dan tevens regelmatig verslag van de activiteiten van het HOM. (PvV)

ORIËNTATIE

HUMANIST

Tweewekelijkse uitgave van het Humanistisch Verbond 36e jaargang nr. 14, 15-9-1981

NOG GEEN VEROORDELING NEUTRONENBOM DOOR IHEU ANGST HOUDT DOLDRAAIENDE BEWAPENINGSWEDLOOP IN STAND

West-Duitsland bevangen van hevige, doelloze angst, meldde het NRC onlangs. Angst voor een oorlog uitgevochten met tactische kernwapens voor de zoveelste maal op een Duits slagveld.

Angst. Angst voor de Russen, angst voor hun veronderstelde overmacht daarentegen is ook de drijfveer voor veel militairen, politici en hun kiezers om de bewapeningswedloop door te laten draaien. Angst, ongetwijfeld ook bij de kant van de tegenstanders, al was het alleen al angst voor de angst van het westen.

Angst en vijandschap. De kernwapenverklaring van het Humanistisch Verbond zegt erover: „niet alleen leiden angst en vijandschap tot het verbeteren en vermeerderen van nukleaire wapens, maar het bezit van deze wapens legitimeert en versterkt ook weer de ge-

voelens van angst en vijandschap”. De bewapeningsspiraal wordt dus bestendigd door de angstspiraal. Even verder vervolgt de verklaring dan: „Het humanisme wil groepsdenken en superioriteitswaan doorbreken en streven naar een redelijke verstandhouding der volken die is gebaseerd op gelijkwaardigheid en verbondenheid.”

Een goede gelegenheid om een stapje in deze richting te zetten, vormde de vergadering van de internationale humanistische beweging (IHEU) die eind augustus plaatsvond. Nederland drong daar aan op veroordeling van het Amerikaanse besluit tot productie van de neutronenbom. (HV-Nederland zelf heeft zich reeds in 1977 uitgesproken tegen de neutronenbom.) Maar helaas, de Amerikaanse humanisten verzetten zich hiertegen. Wel werd besloten de kernwapenverklaring van het HV-Ne-

derland de komende maanden te bespreken in de aangesloten organisaties, zodat de IHEU zich in 1982 hierover kan uitspreken. Intussen zit het Humanistisch Verbond niet stil maar zal samen met de zusterorganisatie in België een internationale humanistische vredeskonferentie organiseren, waar het thema vredesopvoeding centraal staat.

De strijd tegen de kernwapens is een langdurige, moeizame strijd zonder veel illusie. Lichtpuntje kan zijn dat bewapening mensenwerk is en dat de bewapeningswedloop daarom geen soort natuurwet is waar geen ontkomen aan zou zijn. Optimistisch kunnen we nauwelijks zijn, doem ligt op de loer en vaak lijkt het Don Quichotte-werk. Maar we moeten blijven vechten voor een leefbare toekomst en tegen de angst, de explosieve angst voor de medemens.

Hes van Huizen

BRONZEN BORSTBEELD VAN JAAP VAN PRAAG KRIJGT PLAATS IN HUMANISTISCH CENTRUM

De bekende beeldhouwer De Vries heeft enige maanden geleden op eigen initiatief de in april overleden eerste voorzitter van het HV Jaap van Praag vervaardigd. Het in brons vervaardigde borstbeeld zal een centrale plaats krijgen in het nieuwe gebouw van het Humanistisch Verbond. Wel vormt de aanschaf van dit beeld een verzwarende van de financiële lasten, ontstaan door de recente verhuizing van het HV en de noodzakelijke renovatiewerkzaamheden.

Het Humanistisch Verbond is verhuisd. Maar dat is niet de enige beweging aan het humanistische front. Want ook het Coornherthuis – zoals de lezer waarschijnlijk wel zal weten het humanistisch vormingscentrum voor militairen – wordt dezer dagen verplaatst naar het nieuwe onderkomen in Zeist.

Zowel in Utrecht als in Zeist wordt momenteel hard gewerkt om de noodzakelijke verbouwingen en voorzieningen zo snel mogelijk te voltooien. Grote veranderingen dus voor het HV en voor de dienst geestelijke verzorging voor militairen. Maar ook voor het Steunfonds, de dienst geestelijke verzorging in verpleeg-, zieken-, en bejaardentehuizen die immers ook worden of reeds zijn gehuisvest in het Landelijk Humanistisch Centrum Erasmushuis in Utrecht.

Er is van uit gegaan dat deze veranderingen konden worden uitgevoerd „met gesloten beurs“. Helaas is dit niet geheel gelukt. De knip moest toch van de beurs af: met name onvoorziene uitgaven in de inrichting en aankleding van de gebouwen zorgden voor een overschrijding van het budget.

Zo was het een tegenvaller dat de vloerbedekking in het nieuwe onder-

foto: Bert Bosch

komen niet meer bruikbaar bleek na alle verbouwingswerkzaamheden. Wel

is getracht door allerlei bezuinigingen de overschrijding van de kosten zo beperkt mogelijk te houden.

Maar daarnaast is er een geheel niet voorziene uitgave.

Het blijkt namelijk dat de beeldhouwer De Vries onlangs (op eigen initiatief) een borstbeeld in brons heeft vervaardigd van Jaap van Praag (zie foto). Hoewel dit kunstwerk dus niet in opdracht van het HV tot stand is gekomen, wil het hoofdbestuur dit beeld graag een plaats geven in het nieuwe gebouw, ter nagedachtenis van de mede-oprichter en ere-voorzitter van het verbond.

Zeker, een zeer waardig aandenken en een representatieve verfraaiing van het nieuwe Erasmushuis, maar ook een moeilijk te dragen verzwarende van de financiële lasten.

Daarom wil het hoofdbestuur van het HV bij uitzondering een beroep doen op de leden voor een financiële bijdrage.

U kunt een bijdrage storten op postgiro 58, t.n.v. de Humanistische Pers, m.v.v. „aankleding Erasmushuis/Coornherthuis“.

het hoofdbestuur

Humanistisch Thuisfront

De Stichting Humanistisch Thuisfront pretendeert een menselijk element in het leger te zijn. Kan dat wel? Tenslotte is het leger een organisatie, die zich voorbereidt op het voeren van een oorlog. Daar is niets menselijks aan.

Het humanisme kenmerkt zich door begrippen als vrijheid en gerechtigheid, verdraagzaamheid, eerbied voor de menselijke waardigheid, medemenselijkheid en zelfontplooiing. Juist in het leger worden mensen – dienstplichtigen én beroepsmilitairen – in situaties gebracht, waarin de menselijke waarden en normen, en de vrije menselijke vermogens, niet geheel tot hun recht komen. Mensen raken in het leger in de knoop door de opdracht, die is gericht op het eventueel aanwenden van maximaal geweld op een schaal die ons voorstellingsvermogen te boven gaat; of door het gebruik van bepaalde methoden zoals kernwapens; of door het dagelijkse kazerneleven dat wordt gekarakteriseerd door een strakke hiërarchie en discipline, waar geen ruimte is voor menselijke vrijheid. Voor al deze mensen staat bij het Humanistische Militaire Tehuis – buiten de kazernepoort – de deur open. Dit stukje praktisch humanisme krijgt momenteel gestalte in 4

Tehuizen, die staan in Nunspeet, 't Harde, Havelte en Seedorf – Duitsland. En dat is, dunkt ons, een stukje menselijk element in het leger. Maar ook bij deze exploitatie is niets menselijks ons vreemd: financieel staan de problemen tot aan onze lippen, met moeite kunnen we ons handhaven al is het niet op een optimale manier, zoals we graag zouden willen. Als we zien dat de Protestantse en Katholieke Tehuizen samen aan het aantal van zo'n 74 komen, dan steken wij daar karig bij af. We zouden dus eigenlijk moeten uitbreiden, maar voor de noodzakelijke investeringen in de bestaande Tehuizen hebben we momenteel niet eens voldoende geld.

De nood is dus hoog: steun ons in deze strijd voor het behoud van een stukje menselijk element in het leger. Humanistisch Thuisfront, Amsterdam, Giro 20540 / Bank 63.50.12.073.

Bij voorbaat onze dank,
Loebas H. M. C. Oosterbeek, lid Algemeen Bestuur,
Stichting Humanistisch Thuisfront.

giro 20540

Humanist

Redactie en vormgeving:

Hes van Huizen

Humanist is een uitgave van het Humanistisch Verbond Oudkerkhof 11, Utrecht

Redactieadres:

Postbus 114, 3500 AC Utrecht

Telefoon: 030 - 318145.

Abonnementsprijs voor

niet-leden f 20,- per jaar

t.n.v. Humanistische Pers

postgiro 58, Utrecht.

Gedrukt op kringlooppapier bij Brouwer Offset bv, Utrecht.

UIT DE VONK ZAL DE VLAM OPLAAIEN

Dit is de titel – een regel van Poesjkin – van een boek geschreven door Hans Berendsen en Rik Weeda, dat de geschiedenis geeft van de denkbeelden en de activiteiten van een verzetsgroep die in de oorlogsjaren het blad De Vonk uitgaaf.

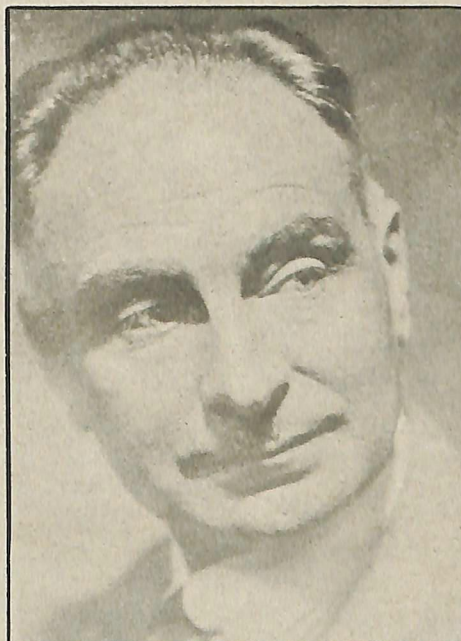
De schrijvers hebben zich het niet gemakkelijk gemaakt, omdat zij, terecht, begonnen zijn met een schets van de pacifistische bewegingen tussen de beide wereldoorlogen. De belangrijkste theoreticus van de „geweldloze weerbaarheid” was Bart de Ligt, die vorm gaf aan het grote verlangen naar vrede, ontstaan na de hel van de oorlog van '14-'18. Voor De Ligt en de zijnen was het anti-militarisme niet te bereiken zonder de strijd tegen het kapitalisme, omdat volgens hen, iedere oorlog een gevolg is van de kapitalistische produktieverhoudingen. Daarom was de strijd om de vrede tegelijk een strijd tegen het kapitalistische stelsel. Eenzijdige ontwapening werd een programmapunt van de J.V.A. (Jongeren Vredes Aktie), die de steun kreeg van Henr. Roland-Holst, van Kerk en Vrede, gesteund door Heering, van de S.D.A.P., de Vrijzinnig Democratische Bond en van de C.D.U. ofschoon deze partij de oorsprong van oorlogen niet in het kapitalisme zocht. Het boek „Vrede als daad” van De Ligt heeft op alle pacifistische bewegingen een beslissende invloed gehad, en dat geldt het sterkst voor de S.V.A. (Studenten Vredes Aktie), in 1931 opgericht, die een niet onbelangrijke invloed had op de studentengeneratie van die jaren.

Het denkbeeld van de geweldloze volksverdediging werd uitgewerkt en gepropageerd door Hein Vrind, Jaap van Praag, Jan Brandt-Corstius en Garnt Stuiveling. De opkomst van het gewelddadige fascisme en nationaal-socialisme met de oorlogsverheerlijking en de dreiging om meer „Lebensraum” te veroveren zal wel de reden zijn, dat het tijdschrift Vredesstrijd (later herdoopt in Vredesdaad) een blad zonder veel lezers bleef. Onder Hitlers dreiging verlieten de Vrijzinnig Democratische Bond en in 1937 de S.D.A.P. het standpunt van de eenzijdige ontwapening.

Na het uitbreken van de oorlog in '39 verschijnt er in het tijdschrift „Fundament” nog een manifest door Hein van Wijk geredigeerd, waarin een neutraal standpunt wordt ingenomen, maar na mei 1940 wordt dit geheel verlaten. In december 1940 wordt door Dirk Schilp, Eddie Wijnkoop en Tom Rot De Vonk opgericht, aanvankelijk revolutionair-socialistisch en anti-nationalistisch. De meeste artikelen in het klandestiene blad worden door Jef Last, die zijn stempel op het blad drukt, geschreven. Geleidelijk verdwijnen in De

Vonk de gedachten van eenzijdige ontwapening, van geweldloos verzet in de oorlog die aan de gang is, maar blijvend is de gedachte dat pacifisme (ontwapening) niet vooraf kon gaan aan het socialisme”.

Vanzelfsprekend is De Vonk fel gekant tegen de Jodenmaatregelen van de bezetter, tegen de kultuurkamerplannen en in het artsenvetert ziet De Vonk een vruchtbare vorm van strijd tegen de bezetter. De Vonk is ook betrokken bij de februari-staking in Amsterdam. Het blad – gestencild en op 't laatst gedrukt – heeft een oplage van tussen 3000 en 10.000. Vooral in Groningen zijn Vonkgroepen, sedert '41 zeer actief geweest. Zeer velen van de Vonk-groepen worden gearresteerd, ettelijken gefusilleerd, een groot aantal is niet teruggekeerd uit de concentratiekampen, enkelen (o.a. Bram Storm, Tom Rot en Ria de Korte) keren terug en ongebroken in hun idealisme werken zij, na de bevrij-

Bart de Ligt: belangrijkste theoreticus van de geweldloze weerbaarheid.

ding, mede aan De Vlam, „Socialistisch Weekblad voor Vrijheid en Cultuur”, de opvolger van De Vonk. Een onherstelbaar verlies voor de groep en voor de gehele beweging van de geweldloze strijd is de dood van Hein Vrind, in oktober '42 gefusilleerd in Amersfoort. Ondanks talrijke en velerlei ruzies in de redactie van De Vlam – alle redacteuren zijn ondanks hun socialistische overtuiging, hyper-individualisten en door hun dogmatische instelling geneigd om ruzie te maken – bereikt De Vlam op het hoogtepunt een oplage van 20.000 exemplaren. De ideologische verschillen, niet los te zien van de personen, worden dan zo groot dat het tijdschrift in november 1952 verdwijnt.

Het is goed, dat de beide schrijvers de geschiedenis van De Vonk met de voorgeschiedenis zo uitvoerig beschreven hebben, zodat zij die de oorlog beleefd hebben nog eens herinnerd worden aan het zwoegen, denken, twijfelen en hopen van de idealisten, die veelal hun leven gaven voor hun idealen. En zij, die de oorlog niet beleefden kennis kunnen maken met hen, voor wie het geweld in de wereld het grootste probleem was, dat zij nader tot een oplossing wilden brengen.

Henk Bongers

„Uit de vonk zal de vlam oplaaïen” is een uitgave van de drukkerij „Volharding” in Groningen 1980 en kost f 20,-.

JONGEREN-WEEKEND

23, 24 en 25 oktober in kasteel te Well (Noordlimburg)

Iedereen tussen plm. 16 en 35 jaar is weer van harte welkom op het zevende HV-jongerenweekend. Als locatie is na vele andere mogelijkheden te hebben onderzocht, toch weer de keuze gevallen op kasteel Well. Zij die het middeleeuwse kasteel kennen, weten dat het een erg sfeervol kasteel is en zeer geschikt voor het ontvangen van groepen. Wil je andere jonge humanisten ontmoeten of kennis maken met het humanisme, geef je dan op door onderstaande bon in te vullen.

De kosten voor het weekend bedragen f 72,50 per persoon en dat is voor een geheel verzorgd weekend, volpension (ook vegetarisch eten) en dat duurt van vrijdagavond tot en met zondagmiddag. De bereikbaarheid van kasteel Well is zowel per auto als met het openbaar vervoer goed.

Ouder(s) die van plan zijn hun kind(eren) mee te nemen, moeten er rekening mee houden dat niet is voorzien in een speciale kinderopvang.

Ik schrijf mij in voor het jongerenweekend in Well. Ik gireer f 72.50 op giro 197930 t.n.v. Centraal Buro Humanistisch Verbond onder vermelding van „Jongerenweekend Well”.

Ik stel prijs op

- speciaal dieet
 - vegetarische maaltijden
 - reductie en/of betalingsregeling
- Ik kan meenemen ... personen.**

Naam:
Adres:
Postcode: **Woonplaats:**
Telefoonnr.:
Datum:

GEEF JE SNEL OP

BOEIEND AANBOD HV-R

„De moed der wanhoop“, een aantal uitzendingen over zelfdoding vormt een van de indringendste elementen uit het pakket radio en televisie programma's die het Humanistisch Verbond te bieden heeft in het seizoen 1981-82. Andere belangrijke themaprogramma's die de komende maanden in onze tv-zendtijd tegemoet gezien kunnen worden zijn: de weerzin tegen andere kulturen binnen onze samenleving, bedreiging van de democratie door toenemende onredelijkheid en voorlichting over het Humanistisch Verbond. In de wekelijkse tv-rubriek Vijf minuten bedenktijd wordt in programma-reeksen op sommige van deze onderwerpen aangesloten; verder is hier zoals vanouds ruimte voor kommentaar, aktualiteit en prikkels tot bezinning. In het najaar wordt een onderzoek afgesloten naar het effect van deze rubriek op de kijkers.

Hoewel het winterseizoen bij de omroep officieel op 1 oktober begint is het HV op 11 september j.l. al van start gegaan met **Isolement**, een korte speelfilm over het dilemma waarvoor omstanders geplaatst worden bij kindermishandeling in hun direktie omgeving. Het gaat daarbij om de spanning tussen het respect voor andermans privé-leven en de neiging om de grenzen die daaruit voortvloeien toch te overschrijden, uit besef van mede-verantwoordelijkheid. Deze film, een initiatief van het HV, is een geslaagd voorbeeld van samenwerking tussen de Ned. Vereniging tegen Kindermishandeling en het filmerskollektief Ruim Zicht.

De moed der wanhoop (uitz. 16 en 23 okt. en 15 jan.) heeft een lange voorgeschiedenis. Al jaren geleden werd een poging ondernomen om een tv-programma te maken over een humanistische visie op zelfdoding. Al in de eerste voorbereidende fase werd duidelijk welke hindernissen zich daarbij opdrongen.

Niet alleen zou zo'n programma over een immens ingewikkeld en fundamenteel probleem gaan, de uitzending zelf zou er een groot probleem aan toevoegen. Vanzelfsprekend zou er telefonisch een eerste hulpverleningsmogelijkheid geboden moeten worden, direkt na afloop. Maar hoe vanzelfsprekend was dit nog toen duidelijk werd hoezeer ook onder hulpverleners de zelfdoding een levensgroot taboe is. En voor zover er een enkele hulpverlener was die een wens tot zelfdoding onbevangen en oprecht tegemoet kon treden, verbiedt de huidige wetgeving om als eventuele uiterste konsekwentie van zo'n houding ook middelen voor een menswaardige zelfdoding te verschaffen.

Deze stand van zaken maakte het een paar jaar geleden onmogelijk om de verantwoordelijkheid voor zo'n uitzending op ons te nemen.

Vast stond immers toen al dat vanuit humanistisch gezichtspunt zelfdoding gezien kan worden als een keuzemogelijkheid waarop een mens in uiterste instantie aanspraak heeft.

Maar we beseften terdege dat zo'n openlijki standpunt een lichtpunt zou kunnen betekenen voor mensen in nood, die echter door het tekortschieten in de hulpverlening zich in feite alleen nog maar sterker bewust zouden worden van hun isolement.

Is daar nu iets in veranderd? Er is zeker

in die paar jaar wat gebeurd. Allereerst heeft een en ander geleid tot een studie van de Humanistische Groep Geestelijke Gezondheid (HGGG) over Humanistische visies op zelfdoding (gepubliceerd in *Rekenschap*), waardoor het verder denken over dit onderwerp een behoorlijke basis kreeg. Belangrijker nog was dat deze studie ingebracht werd in een projectgroep van het HV, waarin verschillende diensten en werkvelden vertegenwoordigd zijn.

Juist met het oog op verbetering van de hulpverlening werden enkele kongressen en studiedagen voor geestelijk raadsliden georganiseerd en kontakten verdiept met andere hulpverleningsinstellingen. Vervolgens zijn er speciale trainingen georganiseerd in verband met de opvang na rtv-programma's dit najaar. Uiteraard betekent dit allesbehalve dat ieder probleem op het gebied van hulpverlening nu is opgelost. Wel is geprobeerd hiermee een wezenlijke – soms schokkende – bijdrage tot bezinning te leveren, die ook naar andere instellingen doorwerkt en de meningsvorming daar beïnvloedt. Veel wijst erop dat de discussie over zelfdoding en hulpverlening daarbij nu ook op fundamenteel niveau losgekomen is, ook elders in de geestelijke en psychische gezondheidszorg. Uiteraard kan dit niet allen aan de inspanning van het Humanistisch Verbond toegeschreven worden; veel van onze bedoelingen zijn echter gerealiseerd als de ontwikkeling in het denken over zelfdoding op het gebied van levensbeschouwing en hulpverlening in de richting van meer respect voor het zelfbeschikkingsrecht, niet meer terug te draaien is.

De eerste twee tv-uitzendingen (16 en 23 oktober) in de reeks *Moed der wanhoop* zijn door Rob van der Linden en Antoinette van Brink opgezet rondom een aantal opvattingen over zelfmoord zoals die vrijwel overal gemeengoed zijn. Mensen praten over hun eigen ervaring met zelfdoding, hun pogingen en reacties daarop in hun omgeving. Daarnaast de mening van prof. dr. R. Diekstra en dr. F. van Ree die vanuit hun diepgaande betrokkenheid op de geijkte opvatting een ander licht werpen.

In aansluitende radio-uitzendingen (18 en 25 oktober) wordt, ook aan de hand van reacties doorgepraat. Tenslotte kij-

ZWAARTEPUNT LIGT OVER ZELF

De razendsnelle reporters en hun vitale missen, dit is de radio- en televisieploeg even stuk voor stuk aan u voorstellen en achteraan: Casper Vogel (hoofd rtv), Rina S. Jans (eindredacteur radio), Piet Brinkman (red.-sekretaris), Zittend Rob van der Linden (produktiemedewerker) en Paul Custers (Niet in beeld maar wel degelijk one of the Riette Kuin (freelance-medewerkster radio) ster radio). Regelmatig werken ook nog anderen.

Aan het eind van de zomer, als de bladeren geel worden, de ochtenden met grijze mist beginnen en veel mensen krampachtig hun vakantiebruin proberen te behouden, presenteren de omroepen vaak met veel trompetgeschal hun nieuwe radio- en televisieseizoen. Zo ook de huma-

BIJ UITZENDINGEN FDODING

nistische mini-omroep, die in weerwil van haar lilliputterspositie het komende seizoen heel wat te bieden heeft. Luister naar wat rtv-hoofd Casper Vogel u zoal aanbiedt en kijk naar de mensen die de programma's verzorgen en het vaak hektische rtv-bedrijf draaiende houden.

Casper Vogel

BRIEVEN VAN LEZERS

Werkgroep humanistische religie

„Maar de religieuze beleving is net iets meer dan dat, men kan van muziek genieten en men kan in muziek opgaan, men kan zich over gemeenschapsservaringen verheugen, maar men kan er ook in opgenomen zijn. Het heeft te maken met de, tijdelijke, verflauwing van het ik-besef, en het heeft te maken met een gevoel van verrukking, dat iemand later met verwondering en schroom kan vervullen.

Soms is de religieuze ervaring nog verder reikend tot aan de oplossing van het ik in de beleving, waarin iemand voor een moment de polsslagen van het zijn in zich voelt kloppen. Dat kan gebeuren in de aanschouwing van een voorwerp, een beweging, een situatie, als in een ongekende belichting en hevigheid; zoals het „zien“ van een bloem, een straat, een landschap, het „horen“ van de zee, de wind, de stilte, het „ervaren“ van samenzijn en liefde, geboorte en dood. Maar ook in het „weten“ van een alomvattend heelal.

Aktiviteiten in Amsterdam

In de gemeenschap Amsterdam gaan eind september, begin oktober weer een groot aantal gespreks-, praat- en ontmoetingsgroepen van start.

Gespreksgroepen over Humanisme in het dagelijks leven (zowel voor ouderen als voor jongeren) en een algemene inloopmiddag over actuele gebeurtenissen. **Praatgroepen over:** relaties, dromen, voorbij (huwelijks)relatie, problemen die familieleden van psychiatrische patiënten hebben en tevens een vrouwenpraatgroep met als thema: „hé heb jij dat nou ook?“. Verder gaan er o.l.v. de studentenraadsvrouw twee praatgroepen voor studenten van start, één over relaties de andere over eigenwaarde.

Dit najaar zijn er zelfs vier ontmoetingsgroepen. Eén voor beginners en wegens grote belangstelling drie ontmoetingsvierdaagsen voor gevorderden. Naast al deze groepen start ook een projectgroep over „leefbare toekomst“.

Een uitgebreide folder over dit alles is aan te vragen bij: Hennie van den Velden, Westzaanstraat 12, 1013 NG Amsterdam, tel: 020-847414.

Soms vermoedt iemand in deze samenhang een kosmische kracht, een („hogere“) macht, die stuwt en samenbindt, waardoor het chaotische zijn tot kosmos wordt. Dit vermoeden kan hem vervullen van een onzegbare vreugde, waarin alle ellende en verschrikking van de wereld voorbijgaan en het eigen zijn uitwaait in het niets. In oosterse wijsheid kan dit nirwane het hoogste doel worden van het (schijn)bestaan, maar voor de westerse humanist is dit doel niet goed aanvaardbaar, zolang hij zich gebonden weet aan de waarde van de natuurlijke mens in zijn verantwoordelijkheid voor zijn wereld. Geïnspireerd, verrijkt en vervuld keert hij terug tot aan zijn dagelijkse taak.“ (Overgenomen uit Rekenschap/Humanistische Groep Geestelijke Gezondheid/Jaap van Praag.)

Wie heeft – net als ik – behoefte aan bovengeschetste humanistische religie vorm en inhoud te geven? In dit geval verzoek ik u met mij contact op te nemen. Er zou een werkgroep gevormd kunnen worden die bijvoorbeeld kan trachten gestalte te geven aan (religieuze) humanistische rituelen, symboliek, meditatie en bezinning. Humanistische religie zou een religie kunnen zijn zonder openbaringen en dogma's; maar wel met veel aandacht voor gevoelens, natuur, kunst en filosofie. Een religie, subjectief en toch gemeenschappelijk; gevoelsmatig en toch redelijk.

Kees Pieters (Gorkum)

Israel en de Palestijnen II

De heer van Hooijdonk schreef in de Humanist van 15-7-1981 dat hij blij was dat HV de eenzijdige zionistische „voorlichting“ ontmantelde. In zijn enthousiasme slaat de heer Van Hooijdonk echter zover door, dat hij werkelijkheid en Palestijnse „voorlichting“ verwart. Ter oprissing van Van Hooij-

donk's geheugen en lezers' kennis mogen we bij de o-zo-nuttige Midden Oosten-diskussie het volgende niet vergeten:

1. De Palestijnen zijn op aanraden van de Arabische leiders uit Palestina weg gegaan. Dat is voor Israel geen reden om het probleem te ontkennen, maar het betekent wel dat de Arabische landen mede verantwoordelijk zijn.

2. De PLO valt burgers in en buiten Israel aan, Israel valt PLO-bases en hoofdkwartieren aan. Helaas zet de PLO haar bases en hoofdkwartieren in de kampen en steden, waardoor ook helaas burgers omkomen bij de gevechten.

De meeste Palestijnse slachtoffers zijn echter gevallen door Jordaanse en Syrische aanvallen.

3. De Arabische landen hebben 650.000 Joden rond Israel's onafhankelijkheid verdreven. Het jonge, kleine, ongeorganiseerd en in oorlog verkerende Israel was bereid deze op te nemen. Na 33 jaar zijn de meeste Palestijnen nog niet door hun „Arabische broeders“ opgenomen.

4. De verschrikkingen van de Holocaust, waarnaar Van Hooijdonk verwijst, konden plaatsvinden omdat de nazi's wezen op o.a. de z.g. joodse beïnvloeding op de media en de regering en de Joodse uitverkorenheid (een kreet altijd door Christenen gebruikt, niet door de Joden). Helaas, helaas wijst van Hooijdonk naar ons humanisme en spreekt tegelijkertijd over zionistische propaganda, de verfoeilijke uitverkorenheid en z.g. Israel's beïnvloeding van de Nederlandse politiek (zonder de oliepressie te noemen).

5. De vlag van HV wordt vervuild als we lezen dat „het bestaan van Israel en zijn politiek nu ook al haar invloed doet gelden binnen de Verbondsraad van het HV“. Mensen die zich de Göbbels-propaganda herinneren, krijgen bij zo iets toch de koude rillingen over de rug. Noch de Palestijnse zaak, noch de nagedachtenis aan de vermoorde Joden, noch een heldere discussie binnen HV zijn gediend bij Van Hooijdonk's opmerkingen.

M. Kan (Amsterdam)

Liberalen en socialisten samen?

Met interesse heb ik het artikel van P. Boss gelezen.

Toch vraagt de openingskop om een weerwoord.

De VVD is helaas al lang van een liberale in een conservatieve partij veranderd. Waar nog wel enkele liberalen inzitten. Zo betreur ik het heengaan van de liberale Coppeyne van de Copello. Als de VVD weer een echt liberale partij wordt, en zich aan de linkerkant van het CDA opstelt zou de beoogde samenwerking van VVD, D'66 en PvdA tot stand kunnen komen.

Als de VVD die stap deed zouden mogelijk enige conservatieven die Partij verlaten. En de PvdA zou dan hopelijk hun afweer laten varen voor de genoemde combinatie. Het zou voor de politiek, en het land goed zijn als het CDA eens uit het centrum van de macht kwam. Al verwacht ik dat persoonlijk zeker de komende 25 jaar niet.

I. Koch (Breda)

Jongerenavonden

In de gemeenschap Amsterdam zijn de maandelijkse jongerenavonden alweer begonnen. Elke laatste vrijdagavond van de maand is er een bijeenkomst in het Humanistisch Centrum, R. Vinkeleskade 64. Gedurende de avonden wordt er (in groepjes) gepraat, gelezen en er kan wat gegeten of gedronken worden, alles geheel vrijblijvend. De eerstvolgende jongerenavond is op 25 september, ook jongeren (d.w.z. t/m ca. 35 jaar en iedereen, die zich daarbij thuis voelt) uit omliggende gemeenschappen zijn welkom.

Gemeenschap Amsterdam verhuist!!

Niet alleen het HV in Utrecht is 1 juli jl. in een nieuwe behuizing terecht gekomen. Met ingang van dezelfde datum is eveneens het Humanistisch Centrum in Amsterdam verhuist. Het nieuwe adres is nu: Reynier Vinkeleskade 64, 1071 SX Amsterdam.

Het pand is telefonisch te bereiken onder telefoonnummer 020 - 76.37.12.

De officiële opening zal 15 november plaatsvinden, nader bericht hierover volgt nog.

Is de NVSH overbodig?

Uit een recent seks-onderzoek van de humanistische socioloog prof. Kooy blijkt dat de opvattingen over seksualiteit in Nederland de laatste jaren veel progressiever zijn geworden. Het is opvallend dat nu veel meer mensen dan vroeger vinden dat wij zelf onze normen mogen stellen, los van hogere machten. Betekent dit dat een organisatie als de NVSH overbodig is geworden?

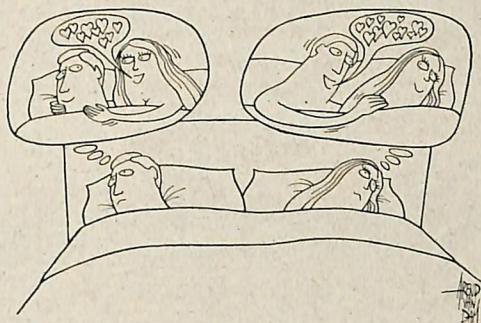
In de eerste plaats is er een verschil tussen opvattingen en feitelijk gedrag. We doen ons vaak progressiever voor dan we in werkelijkheid zijn. In de

tweede plaats betekent een grotere seksuele vrijheid nog niet dat we in staat zijn daar op verantwoorde wijze mee om te gaan. Er is daarom nog steeds een taak weggelegd voor een vereniging als de NVSH die de seksuele voorlichting kritisch en daadwerkelijk kan begeleiden.

DIALOOG

Het is juist voor de humanistische beweging van groot belang dat seksuele vrijheid en verantwoordelijkheid worden bevorderd tegen het zedenmeesteren in. Abortus, geslachtsziekten, pornografie, pedofilie, incest, verkrachting, transseksualiteit: er valt nog genoeg te doen aan vooroordelen en onwetendheid. Het seksuele zelfbeschikingsrecht is ook voor humanisten een nastrevenswaardig doel. Het valt te hopen dat de NVSH met steun van de humanistische beweging haar taak in de toekomst kan blijven vervullen.

Rob Tielman

De NVSH verkeert in financiële moeilijkheden

WORDT NU LID!!

Inlichtingen: Postbus 64, 2501 CB
Den Haag
Of bel nu: 070 - 469709

De dienst Geestelijke Verzorging in zieken-, verpleeg- en bejaardentehuizen (dienst ZVB) uitgebreid en verhuisd

Toen Cees van der Hulle in 1975 werd benoemd als centraal geestelijk raadsman voor de geestelijke verzorging in zieken-, verpleeg- en bejaardentehuizen, waren er zes professionele geestelijke raadslieden in instellingen werkzaam. In mei 1980 kwam Marian v.d. Schaaf de dienst versterken als koördinator voor de geestelijke verzorging in de HSHB-huizen. Half augustus dit jaar werd Heleen Viehoff aangesteld als koördinator van de geestelijke verzorging in zieken- en verpleeghuizen. Bovendien wordt de dienst ZVB sinds 1 maart jl. administratief ondersteund door Bea van Berkel. Het aantal full- of parttime werkende geestelijk raadslieden in dit werkveld bedraagt op dit moment 55. Met ingang van 17 augustus jl. is de dienst ZVB gevestigd in het Landelijk Humanistisch Centrum, Oudkerkhof 11 in Utrecht. In de komende Humanist zullen we nader aandacht besteden aan sukses en zorgen van deze gestaag groeiende dienst.

VERBOND OP RTV

radio

NA VIJFEN EN ZESSEN

elke dinsdag 18.20-18.50 uur op Hilversum 2.

20 sept., 9.30-10.00 uur, H'sum 2
MANNENEMANCIPATIE

Ook mannen komen in opstand tegen de traditionele rolverdeling van onze patriarchale samenleving.

„Softies” praten over zichzelf, elkaar, hun mannenbeweging en de reacties van de mannenmaatschappij.

Een programma van Reijer Breed

27 sept., 9.30-10.00 uur, H'sum 2
MANNENEMANCIPATIE 2

televisie

VIJF MINUTEN BEDENKTIJD

elke zondagavond 20.40-20.45 uur op Nederland 2.

Het Humanistisch Verbond

Het Hoofdbestuur van het Humanistisch Verbond roept sollicitanten op in een drietal vakatures (standplaatsen 's-Gravenhage, Wezep en Schaarsbergen) voor de functie van

Raadsman/-vrouw

bij de Dienst Humanistische Geestelijke Verzorging in de Krijgsmacht. Deze functionaris wordt op voordracht van het Humanistisch Verbond benoemd door de Minister van Defensie. Genoemde dienst telt momenteel 22 raadslieden, waarvan er 20 werken in 20 rayons verspreid over Nederland en West-Duitsland.

Taak:

als geestelijk verzorger beschikbaar zijn voor de mens in zijn situatie. Belangrijke facetten van het werk:

- individuele begeleiding in het persoonlijk vlak
- vormingswerk met groepen (in het kader van de zgn. gv-uren)
- voorwaardenscheppend werk in het structurele vlak (veelal voortvloeiend uit a. en b. en o.m. plaatsvindend in multidisciplinaire overlegorganen).

Vereisten:

- humanistische levensovertuiging
- leeftijd van plm. 30 tot 40 jaar (deze laatste grens is een eis van Defensie i.v.m. pensionering bij 55 jaar)
- een gerijpte persoonlijkheid voor dit veeleisende werk. Daarbij gaat de voorkeur uit naar mensen van academisch of daarmee vergelijkbaar niveau en een aantoonbare beroepservaring in vormingswerk en/of de omgang met mensen in knelsituaties
- bezit van/of bereidheid tot studie voor het diploma geestelijk verzorger van het Humanistisch Opleidingsinstituut te Culemborg
- bezit van rijbewijs
- goede gezondheid.

Salariëring:

geschiedt bij indiensttreding – afhankelijk van leeftijd en aantal dienstjaren – tussen f 3767,- en f 5095,- (met een uitloop tot f 7590,-).

Indiensttreding zodra dit mogelijk is.

Nadere informatie: een informatiepakketje is te verkrijgen bij het Bureau Hoofdraadsman op onderstaand adres binnen 14 dagen.

Sollicitaties – graag voorzien van motivering en curriculum vitae – binnen veertien dagen te zenden aan de Hoofdraadsman, dr. J. F. Sinke, Oranje Nassaulaan 71 te Zeist, postcode 3708 GC, telefoon 03404 - 14436.

Vragen die bij veel mensen blijken te leven, ook bij sommigen die reeds lid zijn van het Humanistisch Verbond. Reden genoeg om eens te denken aan de uitgave van een speciale informatie-Humanist, een soort etalage van de vele facetten van het humanisme en de activiteiten van het verbond. Begin november is het zover, dan zal deze speciale „Humanist“ verschijnen in een oplage van honderdduizend exemplaren. Daarmee vormt dat

nummer de spil van een wervings-aktie die in de eerste twee weken van november zal worden gehouden. Elk lid van het verbond zal voor deze gelegenheid drie nummers van het speciale informatienummer worden toegestuurd, met de bedoeling dat twee exemplaren worden doorgegeven aan vrienden, familie of kennissen. Natuurlijk is het altijd mogelijk dat leden meer exemplaren willen verspreiden. Een telefoontje naar het centraal

buro in Utrecht is dan voldoende. Inmiddels heeft elk lid van het verbond in het kader van deze actie een brief ontvangen waarin nader wordt ingegaan op de komende wervingsactie. Momenteel zijn we hard bezig alles op tijd rond te krijgen zodat deze actie een succes zal worden. In laatste instantie – om precies te zijn van 1 tot 15 november – hangt dat succes af van de leden. En dus van u, lezer van de „Humanist“. (HvH)

Het Provinciaal Ziekenhuis is een psychiatrisch ziekenhuis met ca. 1100 patiënten en ongeveer 1.000 medewerkers.

Organisatorisch is „Santpoort“ onderverdeeld in 5 hoofdafdelingen, waarvan één de centrale voorzieningen omvat en de overige specifiek gericht zijn op de behandeling van de patiënt. De hoofdafdelingen functioneren binnen door beleids- en staforganen in overleg met de hoofdafdelingen te ontwikkelen kaders.

De geestelijke verzorging binnen het ziekenhuis gebeurt door een team van personen met een verschillende kerkelijke en levensbeschouwelijke achtergrond.

De taken zijn via een territoriale indeling verdeeld. Binnen het kader van een grotere integratie van de geestelijke verzorging in het algemeen beleid is er behoefte aan uitbreiding van het huidige team van geestelijk verzorgers.

Er bestaat een vacature voor een

De vacature is voor de afdeling „Wieringerland“.

Wieringerland is een gemengde afdeling bestaande uit 3 onderafdelingen. De onderafdelingen zijn weer opgesplitst in totaal 11 kleine leefgemeenschappen.

De meestal langdurende behandeling is gericht op het resocialiseren van de patiënt om terugkeer naar de maatschappij mogelijk te maken.

Van de nieuw te benoemen functionaris wordt verwacht:

- dat hij/zij de geestelijke verzorging uitoefent in samenwerking met de andere in het ziekenhuis aanwezige disciplines;
- dat hij/zij bereid is om samen te werken in een team van geestelijk verzorgers met verschillende levensbeschouwelijke achtergronden.
- dat hij/zij bereid is om de primaire verantwoordelijkheid op zich te nemen voor de geestelijke verzorging van de genoemde afdelingen.

HUMANISTISCH GEESTELIJK VERZORGER M/V

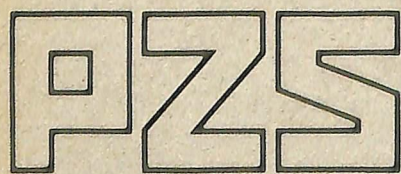
op basis van een halftijds dienstverband

Vereist wordt dat sollicitanten hun studie aan het Humanistisch Opleidingsinstituut hebben voltooid of dit binnenkort zullen doen. Ervaring met psychiatrische patiënten wordt op prijs gesteld.

Benoeming geschiedt in overleg met het Humanistisch Verbond, doch in dienstverband met het ziekenhuis. Honorering in overeenstemming met de richtlijnen van de N.Z.R.

Nadere inlichtingen worden gaarne verstrekt door de heer drs. P. Erfstemeijer, lid van het team van geestelijk verzorgers, tel. 023 - 37 74 59, door de centrale geestelijk raadsman van het Humanistisch Verbond de heer C.J. v.d. Hulle, tel. 02152 - 54355, alsmede door de heer P. Klabou, bureau Werving van het ziekenhuis, tel. 023 - 37 99 00, toestel 520.

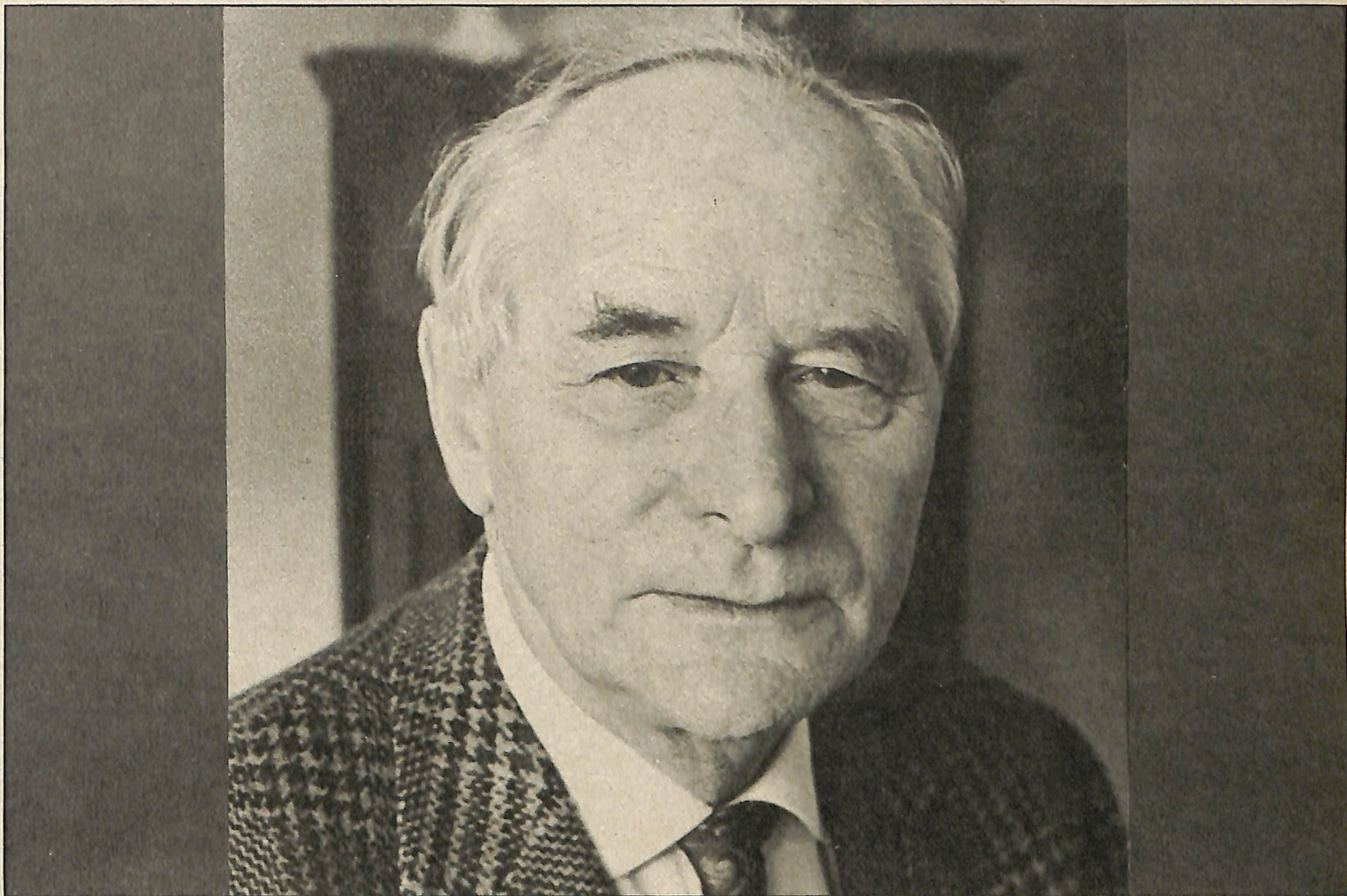
Schriftelijke sollicitaties te richten aan de Directie van het Provinciaal Ziekenhuis nabij Santpoort, Postbus 50, 2080 AB Santpoort-Zuid.

**PROVINCIAAL
ZIEKENHUIS
te SANTPOORT**

HUMANIST

Tweewekelijkse uitgave van het Humanistisch Verbond 36e jaargang nr. 15, 1-10-1981

HUMANIST VAN HET EERSTE UUR KREEG KULTURELE PRIJS ANTON CONSTANDSE: MONUMENT VAN WAAKZAAMHEID VOOR DE VRIJHEID

Onlangs ontving Anton Constandse de Kulturele Prijs van de Stichting Kulturele Raad van Zuid-Holland voor de veelzijdige, gedocumenteerde en vasthoudende wijze waarop Anton Constandse vele jaren en in vele publikaties de aandacht heeft gevraagd voor de grondslag en voorwaarde van alle cultuur: de vrijheid. „Vrijheid, in de zin van zelfbepaling van ieder mens, niet alleen als ideaal maar ook als leidraad en werkelijkheid”, zo motiveert het bestuur van de Kulturele Raad van Zuid-Holland de toekenning van de prijs.

Anton Constandse, welbekend vrijdenker en humanist van het eerste uur, ooit

nog redakteur van dit blad, oud-hoofdbestuurslid van het HV werd in 1973 de Jaap van Praag-prijs toegekend, vorig jaar de Tjil Uilenspiegel-prijs en nu dus de prijs van de Kulturele Raad van Zuid-Holland. Een zeer terechte erkenning voor iemand wiens studies en gedachten als een „monument van waakzaamheid” (in de woorden van het juryrapport) voor de vrijheid kunnen gelden.

Luisteren we nog even mee bij het eind van zijn dankwoord: „Ik heb in mijn leven onder de invloed gestaan van zelf gekozen helden uit mijn jonge jaren: Multatuli, Domela Nieuwenhuis, Bakoenin, Heine, Ibsen, Oscar Wilde, Friedrich Nietzsche. Ze lopen zeer uiteen, maar ze hebben allen grote verwachtingen gekoesterd inzake de toekomst op aarde en (waren) vervuld van

levensvreugde. In deze gedachtenwereld waarvan ik deel uitmaak, is eigenlijk geen plaats voor een figuur als Maarten Luther. Maar desondanks moet hij iets hebben gezegd dat ons allen aanspreekt in een tijd dat veelvuldig de ondergang van de wereld werd aangekondigd. Namelijk dit: 'Ook als ik zou geloven dat morgen de wereld vergaat, zal ik vandaag nog mijn appelboompje planten.'

Niemand zou kunnen leven met de gedachte van een onverbiddelijk einde van alle leven. En het zogenaamde doemdenken is eigenlijk onmogelijk. Maar het overwinnen van zulk een pessimisme heeft wel tot voorwaarde de strijd tegen oorlog en ondergang.” Aan die strijd heeft Anton Constandse een grote bijdrage geleverd.

Hes van Huizen